

Künye: Çakmak, B. Y. ve Yiğit, B. (2022), Türkiye'de Ne Eğitimde Ne İstihdamda Yer Almayan Genç (NEET) Olmak: Sistematik Literatür Analizi, A. ÖZDEMİR (Ed.) Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Seçme Yazılar-VI içinde (s.149-165), Sakarya: Değişim.

Türkiye’de Ne Eğitimde Ne İstihdamda Yer Almayan Genç (NEET) Olmak: Sistematik Literatür Analizi

Arş. Gör. Bünyamin Yasin ÇAKMAK

Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, yasincakmak@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2050-0267

Arş. Gör. Büşra YİĞİT

Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, busrayigit@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0096-856X

Özet

İşgücü piyasasına ilişkin temel sorun alanlarından biri olan genç işsizliği, tüm ülkelerin mücadele ettiği küresel bir sorun olarak görülmektedir. İşgücü piyasası ve eğitim alanındaki politika yapıcılar ve araştırmacılar, genç işsizlik oranına ek olarak NEET (istihdam, eğitim veya öğretimde olmayan) göstergesine giderek daha fazla odaklanmaktadır. Türkiye, OECD ülkeleri içinde en yüksek NEET oranına sahip ülkeler arasındadır. Avrupa Birliği ülkeleri ile kıyaslandığı zaman dezavantajlı gençleri tanımlamak için kullanılan işsizlik, erken okul bırakma ve genç yoksulluğu açısından da Türkiye'nin yüksek göstergelere sahip olması, Türkiye'de NEET literatürünün araştırılmasını önemli kılmaktadır. Bu makale, NEET hakkında Türkiye'de bugüne kadar yapılmış çeşitli çalışmaların kapsamlı olarak incelenmesini ve mevcut bilgi birikiminin gözden geçirilmesini amaçlamaktadır. Çalışma NEET statülerinin belirleyicilerini ve nedenlerini bütüncül bir bakış açısıyla ele alan ve sistematik literatür tarama metodolojisi benimseyen Türkiye'deki ilk çalışma olma özelliği taşımaktadır. Çeşitli çalışmalardan toplanan bilgiler tematik olarak analiz edilmiş ve mevcut literatürü değerlendirmek için sentezlenmiştir. Dâhil etme ve hariç tutma kriterleri belirlenmiş ve bu kapsamda Türkiye literatüründen 12 çalışma analiz edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: NEET, sistematik literatür analizi, genç işsizliği.

Being NEET in Turkey: A Systematic Literature Analysis

Abstract

Youth unemployment, one of the main problems related to the labour market, is a global problem that all countries struggle with. Policymakers and researchers in the labour market and education field are increasingly focusing on the NEET (not in employment, education or training) indicator in addition to the youth unemployment rate. Turkey is among the countries with the highest NEET rate among OECD countries. The fact that Turkey has high indicators of unemployment, early school leaving, and youth poverty, which is used to define disadvantaged youth compared to EU countries, makes it important to research the NEET literature in Turkey. This article aims to comprehensively review the various studies on NEET that have been done so far in Turkey and to review the existing knowledge. The study is the first study in Turkey to consider the determinants and causes of NEET status from a complementary perspective and adopt a systematic literature review methodology. Information gathered from various studies was thematically analyzed and synthesized to evaluate the available literature. Inclusion and exclusion criteria were determined, and 12 studies from the Turkish literature were analyzed in this context.

Keywords: NEET, systematic literature analysis, youth unemployment.

GİRİŞ

2009 ekonomik krizi ve covid-19 pandemisi ile birlikte işsizlik ve özellikle genç işsizliğindeki artış araştırmacıların yoğun çalışma alanı haline gelmiştir. Gençler, iş deneyimleri, geçici sözleşmeler ve öncelikle deneyimli çalışanları koruma eğilimi nedeniyle işgücü piyasasının en savunmasız kesimini oluşturmaktadır (De Luca vd., 2019:154). Genç işsizliği kavramının gençlerin işgücü piyasasına geçişte yaşadığı sorunları açıklamada yetersiz kalması, hem iş hem de eğitimden ayrılan ve yüksek oranda sosyal dışlanma riski barındıran gençler için alternatif kavram veya göstergelere olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır (Eurofound, 2012). Bu bakımdan işgücü piyasası ve eğitim alanındaki politikacı ve araştırmacılar kapsamı ifade eder bir kavram olarak ne eğitimde ne istihdamda ne yetiştirmede olan gençlerin (Not in Education, Employment or Training - NEET) oranını kullanmaktadır.

Gençler üzerine yapılan çalışmaların bir diğer odağı okuldan işe geçiş çalışmalarıdır. Bu kavram son sınıfa gelen gençlerin ilk iş sözleşmesine kadar yaşadığı süreci ve zorlukları ifade etmek için kullanılmaktadır. Diploma başarılarının ardından özellikle gençler hızlıca işgücü piyasasına girmek istemekte ve bu doğrultuda özgeçmişlerini güçlendirmek için tedbirler almaktadır. Ancak eğitim kendi başına işgücü piyasasında başarıyı garanti edemez. İşgücü arzına karşılık talep gerekmede ve sorunun çözümüne yönelik politikaların uygulanması da niteliğinin ortaya çıkarılmasına ihtiyaç duymaktadır. İşsiz veya iş arayanların yaş, eğitim, cinsiyet, işsizlik süreleri dikkate alınarak alt gruplara ayrılarak incelenmesi işsizliğin niteliklerini ortaya koymakta ve çözüm önerileri üretilmesini kolaylaştırmaktadır. İşsizliğin bu şekilde incelenmesi hangi kesimin daha yüksek oranda bir işsizlik riski ile karşı karşıya kaldığını göstereceği için sorunun çözümüne olanak sağlayacaktır (Aydın ve Dayıoğlu, 2020:3963). NEET kavramı istihdamda ve eğitimde olamayan gençleri ifade ettiğinden önerilecek çözüm politikaları açısından kavramsal bir kolaylık sağlamak sağlamakla birlikte kapsadığı gençlerin heterojenliğini de vurgulamaktadır. NEET, eğitimi yarıda bırakan/bırakmak zorunda kalan gençleri ifade edebildiği gibi, çalışmayacak durumda olan, ailede bakmakla yükümlü olduğu genç veya çocuklar nedeniyle çalışmayan, kurumsal bir eğitim almamasına karşın sınavlarına evde kendi imkânlarıyla hazırlanan gençleri de kapsamaktadır.

NEET'leri anlamak yoksulluk ve sosyal dışlanma sorunlarını gidermede uygulanacak politikaların belirlenmesi açısından önemlidir. Türkiye'de kavramın ne derece anlaşılabilirliğinin incelenebilmesi için mevcut akademik

çalışmaların yöntem ve bulgularından faydalanılacaktır. Bu şekilde, gençlerin NEET olmalarının özellikle hangi değişkenlere bağlı olduğuna ışık tutulabileceği düşünülmektedir.

1. NEET'in Kavramsal Çerçevesi

NEET kavramına ilk olarak İngiltere'de işsizlik ödeneğine hak kazanma düzenlemelerinde yapılan değişiklikler sonucu (Furlong, 2006:553) gençlerde sosyal dışlanmanın önlenmesine ilişkin çalışmalar esnasında Birleşik Krallık hükümetinin Sosyal Dışlanma Birimince 1999'da hazırlanan bir raporda değinilmiştir (Genda, 2007:25).

NEET'ler üzerine yapılan çalışmalar zamanla kavramın farklı özelliklerinin ortaya konmasına fayda sağlamıştır. NEET bireysel veya makro düzeyde tartışılabilir birçok faktöre bağlıdır (Caroleo vd., 2020:993). Bu faktörlerin genel olarak ailenin sosyo-ekonomik geçmişi (Bynner and Parsons, 2002:299), ebeveynlerin eğitimi ve istihdamı (Zuccotti ve O'Reilly, 2019:12), tek ebeveynli ailede yaşamak ve erken hamilelik (Cusworth vd., 2009:8), suç veya şiddet eğilimi (Henderson vd., 2017:140), sağlık sorunları ve bağımlılık (Su vd., 2022:12), olumsuz çocukluk deneyimleri (Pitkanen vd., 2021) ile tartışıldığı görülmektedir.

Kavramın heterojenliği NEET'lerin yaşını ifade ederken de öne çıkmaktadır. NEET'leri incelemek üzere makro veriler için sıklıkla tercih edilen kurumsal kaynakların yaş kategorilerini farklı şekillerde ele aldıkları görülmektedir:

- ILO genellikle 15-24 (ILOSTAT, 2022) yaş grubu için,
- OECD (2022), 15-19, 20-24 ve 25-29 olmak üzere 3 ayrı yaş grubu için,
- Eurostat (2022), 15-34 yaş grubu için veri toplandığını belirtmektedir.

NEET kavramının uluslararası çalışmalarda kavramsal ve hesaplama yöntemleri açısından çeşitlilik barındırması kavramın Türkiye alan yazınında nasıl tartışıldığı sorusunu gündeme getirmektedir. Ayrıca Türkiye gibi OECD'de (2022) 15-29 yaş kategorisinde %28,8 ile en yüksek neet oranlarından birine sahiptir. NEET'lerin belirleyicilerine ilişkin tartışmaların ve bulguların çeşitliliği, NEET'le mücadele açısından doğru politikalar oluşturulabilmesinin kilit unsurudur. Mevcut çalışma, Türkiye'de NEET üzerine yapılan veya Ulakbim-Dergipark'ta taranan dergilerde yayınlanmış makalelerin bir incelemesini sunmaktadır. Çalışma neticesinde NEET

kavramının hangi değişkenlerle tartişıldığı, uygulanan yöntem ve teknikler ile elde edilen bulguların benzerlik ve farklılıkları ile uluslararası çalışmalarda yer bulan ancak ülkemiz çalışmalarında henüz rastlanmayan başlıklar hakkında bilgiler verilerek gelecekteki çalışmalar ve politika yapıcılar için öneriler sunulmaktadır.

2. Yöntem

Bu makale Türkiye’de NEET kavramı ve ilgili çalışmaları sistematik olarak incelemeyi ve NEET tartişmasının ve belirleyicilerinin kapsamlı bir çerçevesini sunmayı amaçlamaktadır. Araştırmada sırasıyla NEET kavramının;

- Teorik çerçevesi
- Açıklanması için kullanılan değişkenler,
- Öncül veya soncul olarak yer aldığı Türkiye’de gerçekleştirilen, Türkiye verisi barındıran veya Ulakbim indeksinde taranan dergilerde yayınlanan çalışmalar,
- Tartışıldığı çalışmaların kullandığı veri seti, araştırma yöntemi, uygulanan teknik ve analizler ile elde edilen sonuçlar incelenmiştir.

Çeşitli çalışmalardan toplanan bilgiler tematik olarak analiz edilmiş ve mevcut tartişmaları değerlendirmek için sentezlenmiştir. İncelenen makaleler; anahtar kelimeler, bağımlı ve bağımsız değişkenler, veri türü, araştırma yöntemi - analiz tekniği ve sonuçlara göre tablo üzerinde sınıflandırılmıştır.

Araştırmanın dâhil etme ve hariç tutma kriterleri aşağıda belirtilmiştir.

2.1. Dâhil Etme Kriterleri

Dâhil Etme Kriterleri: Çalışma kapsamında Ebsco, Google Akademik, Web of Science, Ulakbim indeksli dergilerde tarama gerçekleştirilmiştir. Çalışmaların özet, başlık ve anahtar kelimelerinde aşağıdaki ifadeler taranmıştır:

- NEET
- Ne eğitimde ne istihdamda olanlar
- Ne eğitimde ne istihdamda (NENİ)

- Ne eğitimde ne istihdamda ne yetiştirmede (NEİY).

2.2 Hariç Tutma Kriterleri

Dâhil etme kriterlerinde belirtilen anahtar kelimeler haricinde geçen kelimeler araştırma örneğine dâhil edilmemiştir. Araştırma kapsamına sadece açık kaynak makaleler dâhil edilmiş, kitap, kitap bölümü, tez ve bildirimler dâhil edilmemiştir. Bununla birlikte:

- Son-Turan'ın (2018) çalışması özetinde NEET kavramına yer vermesine karşın yükseköğrenim finansmanının özelleştirilmesi konulu ve NEET tartışması veya bulgularını barındırmadığından incelenen çalışmalara dâhil edilmemiştir.

- Tolgay (2021) çalışması özetinde NEET kavramına yer vermesine karşın NEET gençleri, araştırmanın yalnızca örneğini oluşturmaktadır. Çalışmada NEET gençleri ile ilgili herhangi bir çıkarım yapılmadığından bu çalışma incelenen çalışmalara dâhil edilmemiştir.

- Urhan'ın (2019) çalışması başlığında ve özetinde NEİY kavramına yer vermesine karşın Türkiye üzerine açıklama veya veri içermediğinden incelenen çalışmalara dâhil edilmemiştir.

Dâhil etme ve hariç tutma kriterleri neticesinde 12 makale araştırma kapsamına dâhil edilmiştir.

3. Bulgular ve Tartışma

Tablo 1. Türkiye’de Yapılan NEET Çalışmaları

Çalışma	Anahtar Kelimeler	Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	Veri Türü	Yöntem ve Analiz Tekniği
Arabacı (2020)	Ne Eğitimde Ne İstihdamda (NENİ), genç işsizliği, genç işgücü	Yaş, Eğitim Durumu, Medeni Durum, Hanehalkı Büyüklüğü, Göç Durumu, Önceki İkametgâh, Coğrafi Dağılım	NEET	TÜİK 2017 Hanehalkı İşgücü Mikroverileri (Anket)	Nicel, Çapraz Tablo, Ki-Kare Testi
Aydın ve Dayıoğlu (2020)	İşsizlik, işgücü, Genç İşsizlik, İşgücü Piyasası, Çalışma Ekonomisi	Genç İşsizlik Oranı, NEET Oranı, Büyüme ve Genç İşsizliği (Yaş, Cinsiyet)		OECD, ILO ve TÜİK Makro Veriler (Genç İşsizlik Oranı, NEET Oranı, Büyüme ve Genç İşsizliği (Yaş, Cinsiyet))	Açıklayıcı Grafikler
Bingöl (2020)	Kırılgan Beşli, NEET, Genç İşsizliği, Panel Veri Analizi, Sabit Etkiler Modeli	Kişi başına düşen Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla (GDP), Enflasyon Oranı(INF) (Tüketici fiyatları), Millî Gelir içindeki eğitim harcamaları (S), Doğrudan Yabancı Yatırımlar(FDI) ve İnsani Kalkınma Endeksi(HDI)	NEET	GSYİH), Enflasyon Oranı (Tüketici fiyatları) (%), Eğitim harcamaları için düzeltilmiş tasarruflar (GSYİH) (%) Gayri Safi Millî Gelir, Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY), NEET (%), (UNDP) ve Dünya Bankası Kalkınma Göstergeleri (WDI)	Panel Veri Analizi Sabit Etkiler Modeli kullanılmış
Bingöl ve Ayhan (2020)	Human Development, NEET, Unemployment, Panel Data Analysis	İşsizlik Oranı, Eğitim İndeksi ve NEET Oranı	İnsani Gelişim İndeksi	EU-28 ülkeleri için Makro Veriler: Eğitim Endeksi (Dünya Bankası), İnsani Gelişim İndeksi (UNDP), İşsizlik Oranı, NEET Oranı OECD Veritabanı)	Nicel, Panel veri analizi, Tanımlayıcı İstatistikler, Birim Kök, Korelasyon
Işık (2019)	Genç işsizliği, Neet, İşgücüne Dâhil Olmayanlar, Dezavantajlı Gruplar, Aksaray	Yaş Grubu ve Cinsiyet	Genç İşsizlik ve NEET	TÜİK 2008-2017 Hanehalkı İşgücü Anketleri (makroveri), Türkiye İş Kurumu, Millî Eğitim, Nüfus ve Sosyal Güvenlik Kurumu il müdürlüklerinden elde edilen veriler: Genç İşsizlik ve NEET Oranı	Açıklayıcı Grafikler
Kılıç (2014)	NEİY (ne eğitimde ne istihdamda ne yetiştirmede), genç istihdamı, gençlik politikaları, yetiştirme, eğitim	Cinsiyet, Yaş Grubu, Ortalama Eğitim Süresi, Önceki İş Deneyimi, İşgücüne Katılım Durumları	NEET	2012 hanehalkı işgücü anketi mikroveri	Nicel, Ki-kare Testi, ANOVA

Tablo 1. Türkiye’de Yapılan NEET Çalışmaları (Devamı)

Kuvvetli Yavaş (2021)	Genç işsizliği, genç kadın işsizliği, işgücü politikaları, istihdam stratejisi, Türkiye	Cinsiyet, Yaş Grubu, Eğitim Düzeyi	NEET	TÜİK hanehalkı işgücü istatistikleri (2014-2019), işgücü ve işsizlik oranı (2000-2019)	Açıklayıcı Grafikler
Lüksüflü ve Çelik (2020)	NEET, Kadın, Cinsiyet, Yetişkinliğe geçiş, Türkiye, Gençlik	Cinsiyet	NEET	6 odak grup görüşmesi, 60 derinlemesine görüşme	Karma, Vaka Çalışması, Odak Grup Görüşmesi
Neagu vd., 2021	digital inclusion, virtual mobility, rural areas, NEETs	Kırsal Nüfus, Dijital Beceriler, Eğitim Seviyesi, İşsizlik Oranı, NEET Oranı	Dijital Katılım (digital inclusion)	Eurostat (dijital beceriler, eğitim seviyesi, ILO (kırsal neet oranı 2010-2019)	Regresyon
Özen Atabey (2019)	İstihdam, Eğitim, Yetiştirme, Gençlik Garanti Programı	Cinsiyet, Yaş, Eğitim Düzeyi, Aktif-Pasiflik Durumu	NEİY	Eurostat (NEİY Oranı 2006-2018)	Açıklayıcı Grafikler
Susanlı (2016)	Youth, NEET, Turkey	İşgücüne Katılım Durumu, Yaş, Cinsiyet, Eğitim Düzeyi, Hanede Çalışan Sayısı, Kentsel/Kırsal Nüfus Oranı,	NEET	TÜİK hanehalkı işgücü istatistikleri mikroveri (2004-2013)	Tanımlayıcı İstatistikler, Probit Regresyon,
Urhan (2019)	Avrupa 2020 Stratejisi, NEİY; Genç İşsizliği, Emek Piyasası, Sosyal İçerme	İstihdam Oranı, İşsizlik Oranı, Yaş Grubu, Yoksulluk veya Sosyal Dışlanma Riski	NEET	Eurostat makroveri (yaş gruplarına göre istihdam ve işsizlik, yoksulluk veya sosyal dışlanma riski, Avrupa Birliği NEET oranları)	Tanımlayıcı İstatistikler

Çalışmada özet, başlık ve anahtar kelimelerinde ne eğitimde ne istihdamda olan kişileri ifade eden çeşitli taramalar yapılmıştır. Çalışmaların anahtar kelimelerinde kavramsal bir bütünlük olmadığı görülmüştür. NEET kavramı çoğunlukla genç işsizlik konusu birlikte ele alınmakta ve demografik değişkenlerle tartışılmaktadır. İncelenen NEET çalışmalarında ağırlıklı olarak makro verilerden yararlanılarak nicel yöntemlerin ve açıklayıcı tabloların kullanıldığı görülmektedir. Mikro verilerin kullanıldığı çalışmalar diğerlerine kıyasla az olmakla birlikte bu çalışmalarda çok değişkenli regresyon analizleri yapılmaktadır.

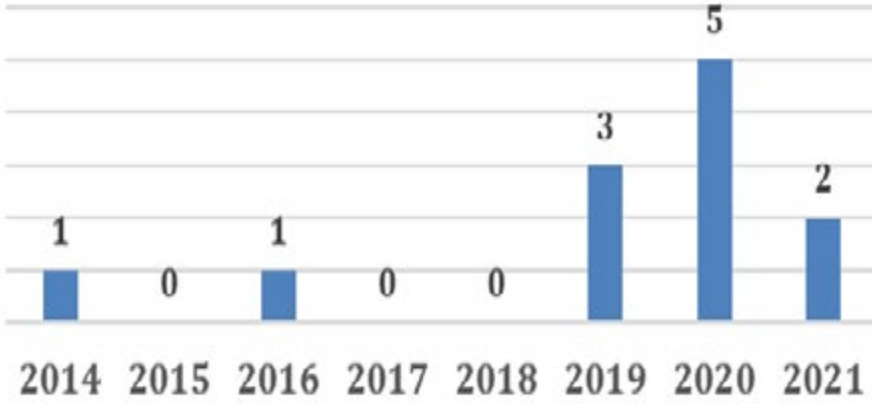
NEET üzerine yapılan çalışmalarda NEET kavramının;

- Ne eğitimde ne istihdamda (NENİ)
- Ne eğitim ne istihdam ne yetiştirmede (NEİY) olarak kullanıldığı görülmektedir.

Çalışmaların 2014 yılından itibaren NEET konusunu ele almaya başladığı ve son yıllarda NEET’ler üzerine yapılan çalışmaların arttığı görülmektedir. İncelenen çalışmalarda 2014 öncesinde Ulakbim-Dergipark indeksli taranan NEET üzerine yazılmış makaleye rastlanmamıştır. Oysa 1999 yılında özel bir genç grubunu temsilen raporda değinilen (Furlong, 2006) NEET’ler üzerine yapılan çalışmaların NEET’lerin anlaşılması için detaylı bilgiler

sunduğu, kavramın heterojenliğinin açığa çıkarılması (Caroleo vd., 2020:993) ve mücadele için gerekli politika nerileri üretilmesine katkı sunduğu bilinmektedir.

Grafik 1. Yıllara Göre Türkçe NEET alışmaları

NEET'lerin sıklıkla mikro-makro olmak üzere nicel veriler üzerinden incelendiği ve nitel çalışmaların sayıca oldukça az olduğu dikkat çekmektedir. Nicel araştırmaların genel bir kabule varma, genelleme doğası vardır (Delice, 2010) bu nedenle NEET'lerin genellenmesinin bazı sorunları da beraberinde getirdiğini ifade etmek gerekir. NEET'ler heterojen bir grubu ifade etmektedir. Bu nedenle çalışmaların sadece anket verilerine odaklanmasının, kavramın barındırdığı çeşitliliği tek düzeye indirgeme sorunu barındırdığı düşünülebilir. Kır-kent-bölge ayrımı, farklı cinsiyet ve yaş grupları için nitel araştırmaların yapılması NEET, genç işsizliği, eğitime katılım konularına ilişkin çözüm önerilerine çeşitlilik kazandırabilir.

Çalışmaların genellikle tanımlayıcı istatistikler, grafikler, çapraz tablolar, ilişkisel etkisel anlamlılık (regresyon, korelasyon, birim kök testi, anova) analizlerine yer verdiği görülmektedir.

Tablo 2. NEET Çalışmalarına İlişkin Bulgular

Kategori	Anahtar Kelimeler	Tartıldığı Makaleler	Bulgular veya Sonuç
Demografik	Yaş	Arabacı (2020), Işık (2019), Kılıç (2014), Kuvvetli Yavaş (2021), Özen Atabey (2019), Susanlı (2016), Urhan (2019)	-15-24 yaş arasında gençlerin yaşı ilerledikçe NEET olma olasılıkları artmaktadır. -2014-2018 yılları arasında 15-19 yaş grubunda NEET oranı, 20-24 yaş grubundakilere kıyasla daha düşüktür.
	Cinsiyet	Arabacı (2020), Aydın ve Dayıoğlu (2020), Kılıç (2014), Kuvvetli Yavaş (2021), Lüksü ve Çelik (2022), Özen Atabey (2019), Susanlı (2016)	-Genç kadınlarda işsizlik oranı genç erkeklerle kıyasla 1,5 kat yüksektir. -Kadınlarda yaş ilerledikçe NEET olma olasılığı erkeklerden daha yüksektir. -Türkiye’de tüm işgücü göstergelerinde genç kadınlar genç erkeklerle göre daha dezavantajlıdır. -Türkiye’de genç kadınların NEET olma olasılıkları daha yüksektir. -Genç kadınlar, genç erkeklerle kıyasla daha zor iş bulmaktadır.
	Eğitim Düzeyi	Arabacı (2020), Kılıç (2014), Kuvvetli Yavaş (2021), Susanlı (2016), Özen Atabey (2019)	-Herhangi bir okul bitirmeyenlerde NEET olma olasılığı artıyor. -Eğitim düzeyi NEET oranını etkileyen önemli bir unsurdur. Daha az eğitilmiş olmak NEET oranını artırmaktadır. -Yüksek eğitim özellikli kadınlarda olmak üzere her iki cinsiyet için de NEET olma olasılığını düşürüyor. -Yükseköğretim mezunu kadınların NEET oranları 2000-2019 yılları arasında yükseliş göstermiştir. -Kadınlarda en yüksek NEET oranı 0-2 eğitim düzeyinde (ISCED 2011 eğitim sınıflandırmasına göre) görülmekte iken erkeklerde en yüksek NEET oranı 5- 8 eğitim düzeyinde görülmektedir.
	Medeni Durum	Arabacı (2020), Susanlı (2016)	-Kadınların ev ekseni rolleri (evlenme, çocuk bakma) nedeniyle NEET olma olasılığı artıyor. -Evlilik, kadınlar için NEET olmanın önemli bir belirleyicisidir.
İstihdam Göstergeleri	Neet Oranı	Aydın ve Dayıoğlu (2020)	-2019 da NEET oranı OECD ülkelerinde ortalama %10 iken Türkiye’de %26 dır.
	İşsizlik/İşsizlik Oranı	Lüksü ve Çelik (2020), Aydın ve Dayıoğlu (2020), Kılıç (2014)	-Genç erkeklerin işsiz olma olasılıkları daha yüksektir. -Türkiye’de NEET içinde aktif olmayanların oranı işsizlerin 4 katından fazladır.
	İş Deneyimi	Kılıç (2014)	-NEET’lerin önemli bir kısmı iş deneyimine sahip değildir.
	İşgücüne Katılım	Işık (2019), Kılıç (2014), Lüksü ve Çelik (2020), Arabacı (2020), Susanlı (2016)	-İş bulamayan genç işsizler kayıtdışı istihdama yönelmekte veya iş aramayı pasif NEET kategorisi içerisinde bulmaktadır. -NEET’ler içinde işgücü piyasasına girmeyenlerin oranı diğer ülkelerle kıyaslandığında yüksektir. -Genç kadınların işgücüne katılım oranları daha düşüktür -Genç erkeklerin işgücüne katılmama nedenlerinin başında hasta/engelli olma veya iş bulma umudunun olmaması gelmektedir.
	İşsizlik	Arabacı (2020)	-Son işinden ayrılma nedeni her iki cinsiyet için de genellikle işin geçici iş statüsünde olması ve kendiliğinden sona ermesidir.

Tablo 2. NEET Çalışmalarına İlişkin Bulgular (Devamı)

Hanehalkı Göstergeleri	Hanehalkı Büyüklüğü	Arabacı (2020), Susanlı (2016)	-Kalabalık hanelerde yaşayan gençlerin NEET olma olasılığı artıyor.
	Göç Durumu	Arabacı (2020)	-Yurtdışından göçle gelmiş gençlerin NEET olma olasılığı artmaktadır.
	Hanede Çalışan Sayısı	Susanlı (2016)	-Hanede çalışan sayısının artması hanede NEET bulunma olasılığını azaltıyor.
	Kır/Kentsel Nüfusu	Arabacı (2020), Susanlı (2016)	-Ülkenin doğu/güneydoğusunda yaşayan gençlerin NEET olma olasılığı artıyor.
Makro Göstergeler	Büyüme Oranı	Aydın ve Dayıoğlu (2020)	-Ekonomide daralmanın yaşandığı 2009 yılında ekonomi %4 civarında küçülürken genç işsizliği %25 ile en yüksek oranına (2000-2019 yılları değerlendirilmiştir) ulaşmıştır.
	Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla	Bingöl (2020)	-GSYİH'de meydana gelen %1'lik artış NEET'in %0,77 azalmasına neden olmaktadır.
	Eğitimin Gelirdeki Payı	Bingöl (2020)	-GSYİH içerisindeki eğitimin payının artırılması NEET oranında azalışa neden olmaktadır.
	Doğrudan Yabancı Yatırımlar	Bingöl (2020)	-Doğrudan yabancı yatırımlardaki %1 artış NEET oranında %0,03 artışa neden olmaktadır.
	İnsani Gelişmişlik İndeksi	Bingöl (2020)	-İGİ oranındaki %1 artış NEET oranında %2,14 artışa neden olmaktadır.
	Dijital Beceriler İndeksi	Neagu vd. (2021)	-Kırsal alandaki NEET'lerin dijital becerileri kendi ülkelerindeki kent nüfusu ve AB ortalaması ile karşılaştırıldığında düşüktür. -Düşük dijital becerilere yol açan en temel faktör düşük eğitim düzeyidir.

Sistematiik analiz edilen makalelerin bulgularına ilişkin bilgiler Tablo 2. de belirtilmiştir. Genel olarak makalelerin NEET kavramını özellikle demografik değişkenlerle (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve medeni durum) açıkladığı dikkat çekmektedir. Gençlerin 15-24 yaş grubu arasında yaşı ilerledikçe NEET olma olasılıklarının arttığı, kadınlarda bu olasılığın daha fazla olduğu bulgulanmıştır. Özellikle genç kadınların daha zor iş bulmalarından hareketle daha sıklıkla NEET oldukları ifade edilmektedir. Eğitim düzeyi açısından incelendiğinde çalışmaların ortak beyanı eğitim seviyesinin artmasının NEET olma olasılığını düşürdüğüdür. Eğitim düzeyinin artması kadınlarda NEET olma olasılığını daha belirgin şekilde azaltırken evlilik ise kadınlarda (çocuk

bakımı ve ev işleri sorumlulukları nedeniyle) önemli bir NEET belirleyicisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Makalelerin istihdam göstergelerinin NEET'leri açıklamak üzere belirttiği bulgular değerlendirildiğinde özellikle geçmiş iş deneyiminin NEET olma olasılığını düşürdüğü, gençlerin genellikle geçici veya güvencesiz işlerde çalışmalarından ötürü NEET oldukları ifade edilmektedir.

Hane halkına ilişkin bilgiler sadece mikroveri çalışılan makalelerde bulunmaktadır. Bu çalışmalara göre yurtdışından göçle gelen, kırsal bölgede hayatını sürdüren ve kalabalık bir hanede bulunan gençlerin NEET olma olasılıkları artmaktadır. Ayrıca hanede çalışan sayısının artması NEET olasılığını düşürmektedir.

NEET'leri makro göstergeler (Büyüme oranı, GSYH, Eğitimin Gelir İçindeki Payı, Doğrudan Yabancı Yatırımlar, Dijital Beceri İndeksi, İnsani Gelişmişlik Endeksi) ile açıklamaya çalışan makalelerin sayıca az olduğu görülmektedir. Bu makalelerin bulgularına göre; ekonomik durgunluk dönemlerinin genç işsizliği ve dolayısıyla NEET oranlarını artırdığı ifade edilmektedir. Ayrıca gayrisafi yurtiçi hasılanın artmasının NEET oranlarını azalttığı, kırsal bölgelerde yaşayan gençlerde dijital becerilerin kentlerde yaşayanlara göre ve ülke ortalamasına göre düşük olduğu ve NEET olma olasılığını artırdığı ifade edilmektedir.

SONUÇ

İşgücü piyasası göstergelerinden olan genç işsizliğinin, gençlerin mevcut durumunu açıklamada yetersiz kalmasından dolayı ne eğitimde ne istihdamda olanları kapsayan NEET göstergesi kullanılmaktadır. Çalışmanın amacı, NEET statülerinin belirleyicilerini ve nedenlerini dikkate alarak NEET ile ilgili Türkiye'de bugüne kadar yapılmış çeşitli çalışmaları kapsamlı olarak incelemektir. Bu sistematik literatür analizi, NEET ile ilgili Türkçe literatürü geliştirmek için katkı sağlamakta, NEET lerin belirleyicilerine ilişkin tartışılan farklı değişkenleri ve bulguların çeşitliliğini ortaya koymaktadır. Araştırma, NEET ile ilgili Türkiye'de yapılan ilk sistematik literatür analizi olması nedeniyle de sonraki araştırmalar için yönlendirici nitelik taşımakta ve eksikliklere dikkat çekmektedir.

İncelenen çalışmalarda en sık kullanılan değişkenlerin demografik özellikler (yaş, cinsiyet, eğitim, medeni durum) ve makro düzeyde işgücü

göstergeleri (işsizlik ve genç işsizlik, istihdam, işgücüne katılım oranı) olduğu görülmektedir. Türkiye’deki NEET literatüründe nitel çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. NEET profili incelendiğinde kadınlarda evlilik, ev ve bakım sorumluluklarından dolayı NEET oranları yüksek görülmektedir. 15-24 yaş grubu içinde gençlerin yaşı arttıkça NEET olma riski de artmaktadır. Eğitim seviyesinin düşük olması, gençlerin iş deneyimine sahip olmaması, göç ve hanehalkı büyüklüğü NEET lerin diğer belirleyicileri arasında yer almaktadır.

Araştırmalarda kullanılan metodolojik çeşitlilik farklı veri ve analizlerin kullanılması ile mümkündür. Bu çeşitlilik aynı zamanda kavramın anlaşılması ve öncül-soncul belirleyicilerini zenginleştirdiğinden literatüre olumlu katkı sağlamaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken bir konu yeni yaklaşımlar geliştirme eğiliminin kavramın açıklanması için kesin sonuçlar ortaya çıkarılmasını zorlaştırabileceği gerçeğidir. NEET’lerin çok farklı kavramlarla tartışılmasının, alan yazında takibini ve bazı çalışmaların sonuçlarına erişimi zorlaştırdığı düşünülebilir. Yapılan çalışmaların az sayıda olması henüz bu sorunu belirgin şekilde ortaya koymasa da gelecekteki çalışmaların önünü açabilmek için kavramsal bütünlüğü sağlamanın yerinde olacağı düşünülmektedir. NEET’lerin farklı kavramlarla tartışılmasındaki tutarlılık ve netlik eksikliği çalışmalar arasında bağlantı kurma yeteneğini zayıflatarak teorik büyümeyi engellemektedir.

Araştırma sayısının az olduğu düşünülmektedir. NEET kavramının Türkiye’de yoğunlukla hangi genç grubunu temsil ettiği sorusu halen cevaptan uzaktır. Kavramın daha iyi anlaşılabilmesi için çalışmaları farklı bağlamlarda tekrarlamak faydalı olacaktır. TÜİK makro verilerinin yıl bazında incelendiği çalışmaların yapılması (panel veri analizi vb. tekniklerle) farklı değişkenlerle NEET kavramının açıklanmasına imkân verebilir.

Gelecekteki araştırmalar, genç erkek ve kadınlar arasındaki farklılıkları açıklayan mekanizmaları ve eşitsizlikleri gidermeye yönelik olarak politikaların etkinliğini belirleyebilir.

NEET tartışmalarının daha kapsamlı hanehalkı özellikleri ve farklı değişkenlerle yapılması, eğitim ve istihdam politikaları karar vericileri için yol gösterici olabilir. Gençlerin okuldan işe geçiş aşamasındaki yaşadığı sorunlar ve bu sorunların ortaya çıkardığı NEET grubunun daha iyi analiz edilmesi için ayrıntılı çalışmalar yapılabilir.

Ebeveynlerin eğitim ve istihdam durumu, hanehalkının ve gençlerin suça eğilimi, alışkanlıkları, çocukluk dönemi ile NEET ilişkisi incelenerek gençlerin sadece kendi güncel değerleri ile değil, geçmiş çocukluk deneyimleri ve yetiştikleri hane-ebeveynlerin de incelendiği detaylı çalışmalara konu edilmesi kavramın anlaşılabilirliğine katkı sağlayacaktır.

NEET'lerin sıklıkla mikro-makro olmak üzere nicel veriler üzerinden incelendiği ve nitel çalışmaların sayıca oldukça az olduğu dikkat çekmektedir. Çalışmaların sadece anket verilerine odaklanmasının, kavramın barındırdığı çeşitliliği tek düzeye indirgeme sorunu barındırdığı düşünülebilir. Kır-kent-bölge ayrımı, farklı cinsiyet ve yaş grupları için nitel araştırmaların yapılması NEET, genç işsizliği, eğitime katılım konularına ilişkin çözüm önerilerine çeşitlilik kazandırabilir.

KAYNAKÇA

- Arabacı, R.Y. (2020). "The Socio-Demographic Structure of Young People Not in Education, Employment or Training and Their Connection with the Labour Market in Turkey", **Amme İdaresi Dergisi**, 53(3), ss.103-130.
- Aydın, Y. ve Dayıoğlu T. (2020). "İşsizlik olgusuna kavramsal bakış ve Türkiye'de genç işsizliği sorunu", **Turkish Studies**, 15(8), ss.3961-3978.
- Bingöl, U. (2020). "The Macroeconomic Determinants Of NEET: A Panel Data Analysis For Frragile Five Countries and Russia", **Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi**, 18(4), ss.173-189.
- Bingöl, U. ve Ayhan, F. (2020). "The Impact of NEET and Labor Market Indicators on Human Development: A Panel Data Analysis for EU-28 Countries", **Journal of Social Policy Conferences**, c.79, ss.441-468.
- Bynner, J. ve Parsons, S. (2002). "Social Exclusion and the Transition from School to Work: The Case of Young People Not in Education, Employment, or Training (NEET)", **Journal of Vocational Behavior**, 60(2)ss.289-309.

- Caroleo, F. E., Rocca, A., Mazzocchi, P. ve Quintano, C. (2020). “Being NEET in Europe before and after the economic crisis: an analysis of the micro and macro determinants”, **Social Indicators Research**, doi:10.1007/s11205-020-02270-6.
- Cusworth, L., Bradshaw, J., Coles, B., Keung, A. ve Chzhen, Y. (2009). **Understanding the risks of social exclusion across the life course: Youth and young adulthood**, London:Social Exclusion Task Force.
- De Luca, G., Mazzocchi, P., Quintano, C. ve Rocca, A., (2019). “Italian NEETs in 2005–2016: have the Recent Labour Market Reforms Produced Any Effect?”, *CESifo Economic Studies*, 65(2), ss.154–176.
- Delice, A. (2010), “Nicel Araştırmalarda örneklem sorunu”, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bİlimleri**, 10(4), ss.1969-20198.
- Eurofound. (2012). **NEETS – Young People Not in Employment, Education or Training: Characteristics, Costs and Policy Responses in Europe**, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Eurostat (2022). “Statistics on young people neither in employment nor in education or training”, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training, (Erişim tarihi:21.09.2022).
- Furlong, A. (2006). “Not a very NEET solution: Representing problematic labour market transitions among early school-leavers”, **Work, Employment and Society**, c.20, ss.553–569.
- Genda, Y. (2007). “Jobless Youths and the NEET Problem in Japan”, *Social Science Japan Journal*, 10(1), ss.23–40.
- Henderson, J.L., Hawke, L.D. ve Chaim, G. (2017), “Not in employment, education or training: Mental health, substance use and disengagement in a multi sectoral sample of service seeking Canadian youth”, **Children and Youth Services Reivew**, c.75, ss.138-145.

- ILOSTAT (2022), “Indicator description: Share of youth not in employment, education or training (youth NEET rate)”, <https://ilostat.ilo.org/resources/concepts-and-definitions/description-youth-neet/>, (Erişim tarihi:21.09.2022).
- Işık, V. (2019), Aksaray’da Genç NEET Sorunu ve Çözüme İlişkin Yerel Düzeyde Strateji Önerileri, **Gençlik Araştırmaları Dergisi**, 7(17), ss.149-162.
- Kılıç, Y. (2014), “Türkiye’de Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne de Yetiştirmede (NEİY) Yer Alan Gençler”, **Eğitim ve Bilim**, 39(175), ss.121-135.
- Kuvvetli Yavaş, H. (2021), “Türkiye’de Genç Kadın İşsizliği ve İşgücü Politikaları”, **Çalışma ve Toplum**, c.68, ss.151-180.
- Lüküslü, D. and Çelik, K. (2022), “Gendering the NEET category: young NEET women in Turkey”, **Turkish Studies**, 23(2), ss.1-24.
- Neagu, G.; Berigel, M.; Lendzhova, V. (2021) How Digital Inclusion Increase Opportunities for Young People: Case of NEETs from Bulgaria, Romania and Turkey. **Sustainability**, c.13, <https://doi.org/10.3390/su13147894>
- OECD (2022). “Youth not in employment, education or training (NEET) (indicator)”, doi: 10.1787/72d1033a-en.
- Özen Atabey, A. (2019), “Gençlik garanti programları doğrultusunda ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede yer alan gençler (NEİY) sorununa çözüm önerileri”, **Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi**, 6(43), ss.3053-3063
- Pitkanen, J., Remes, H., Moustgaard, H. & Martikainen, P. (2021). “Parental socioeconomic resources and adverse childhood experiences as predictors of not in education, employment, or training: a Finnish register-based longitudinal study”, **Journal of Youth Studies**, 24(1), ss. 1-18.
- Son-Turan, (2017), Türkiye’de Yükseköğrenim Finansmanının Özelleştirilmesi, **Sosyo-ekonomi**, 26(35), ss.119-138.

- Su, X., Wong, V. ve To, S. (2022), “Characteristics of long-term versus transitional NEET in Hong Kong: implications for career support services”, **British Journal of Guidance and Counselling**, ss.1-17.
- Susanlı, Z.B. (2016). Understanding the neet in Turkey, **Eurasian Journal Of Economics and Finance**, 4(2), ss.42-57.
- Tolgay, C. (2021), “Lyons Çalışma Değerleri Ölçeği’nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, **İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi**, 23(2), ss.83-102.
- Urhan, N. (2019), “Avrupa 2020 Stratejisinin Sonuna Gelirken: NEİY”, **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, 45, ss.1045-1060.
- Zuccotti, C., V. and O’Reilly, J. (2019), “Ethnicity, Gender and Household Effects on Becoming NEET: An Intersectional Analysis”, **Work, Employment and Society**, 33(3), ss.1-23.